

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XVIII/2025

MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XVIII / 2025

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: Acad. Dumitru MURARIU

Redactor-șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor-șef adjunct: Dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Nicolae Sfetcu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XVIII / 2025

MEGA
Cluj-Napoca, 2025

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

Revista este inclusă în baza de date internațională ICI
Journals Master List și are ICV 2024: 39,17

© Autorii, 2025

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

CUPRINS

ANIVERSĂRI

George M. CROITORU

130 de ani de la nașterea profesorului Dimitrie A. Stan, un real exemplu de
distingție și profesionalism13

Magda STAVINSCHI

Victor Anestin – un Flammarion al românilor.....25

STUDII SI COMUNICĂRI

Andreea Florina RADU

Evoluția paradigmelor științifice și impactul lor tehnologic: de la Newton la
inteligenta artificială.....51

George M. CROITORU

Aspecte istorice și tehnice privind perioada de început a introducerii
betonului precomprimat în România.....75

Ioan Gheorghe RAȚIU, Elena HELEREA

O privire istorică, științifică și tehnică asupra dezvoltării radiolocației și
radarului în România.....91

Lucian Ștefan COZMA, Daniela Georgiana GOLEA

Studiu asupra întrebuințării armamentelor de foc de către armata moșilor
în perioada 1848–1849.....121

EVOCĂRI

Filofteia REPEZ

Activitatea profesorului Dragomir Hurmuzescu reflectată în ziarele vremii.....145

Licuța T. CRISTEA, George M. CROITORU

Un document inedit din activitatea primului laborator de chimie din cadrul
Școlii naționale de poduri și șosele din București, elaborat de Alfons
Oscar Saligny.....159

PERSONALITĂȚI

Dumitru CURCĂ

De la apicultorul Florin R. Begnescu (1880–1949) la bunicul său, preotul
ardelean Nicolae Gh. Begnescu (1824–1873).....179

Niculina MERCEANU

Mari gânditori români. Dimitrie Gusti, creatorul sociologiei românești..... 223

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Ștefan Hepites, deschizător de drum în seismologie și geomagnetism.....233

VARIA

Alin M. OLĂRESCU

Limbajul tehnico-administrativ al textelor vechi: Studiu de caz moșia
Stroești – Argeș la 525 de ani de la prima atestare documentară scrisă.....247

Costel CIOANCĂ

Considerații despre imaginarul tehnic prezent în basmul fantastic românesc....273

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

George M. CROITORU

Nicolae Șt. Noica: Istoria clădirii Operei Române din București.....291

Florin Cristian GHEORGHE

Valentin-Stelian Bădescu: O istorie alternativă a Botenilor Muscelului 299

CONTENTS

ANNIVERSARIES

George M. CROITORU 130 years since the birth of professor Dimitrie A. Stan, a genuine example of distinction and professionalism	13
Magda STAVINSCHI Victor Anestin – A Flammarion of Romanians.....	25

STUDIES AND COMMUNICATIONS

Andreea Florina RADU The evolution of scientific paradigms and their technological impact: From Newton to Artificial Intelligence.....	51
George M. CROITORU Historical and technical aspects regarding the beginning period of the introduction of prestressed concrete in Romania.....	75
Ioan Gheorghe RAȚIU, Elena HELEREA A historical, scientific, and technical perspective on the development of radiolocation and radar in Romania.....	91
Lucian Ștefan COZMA, Daniela Georgiana GOLEA Study on the use of firearms by the Wallachian army during the period 1848-1849.....	121

RECOLLECTIONS

Filofteia REPEZ The activity of professor Dragomir Hurmuzescu reflected in the newspapers of the time.....	145
--	-----

Licuța T. CRISTEA, George M. CROITORU

A new document from the activity of the first chemistry laboratory of the
National School of bridges and Roads in Bucharest, written by Alfons
Oscar Saligny.....159

PERSONALITĂȚI

Dumitru CURCĂ

From beekeeper Florin R. Begnescu (1880–1949) to his grandfather, the
Transylvanian priest Nicolae Gh. Begnescu (1824–1873).....179

Niculina MERCEANU

Great Romanian thinkers. Dimitrie Gusti, the creator of Romanian sociology....223

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Ștefan Hepites, trailblazer in seismology and geomagnetism..... 233

VARIA

Alin M. OLĂRESCU

The technical and administrative language of old texts: A case study of the
Stroești–Argeș estate, 525 years after its first written documentary
attestation.....247

Costel CIOANCĂ

Considerations on the technical imagery present in Romanian fantastic
fairytales.....273

EDITORIAL SIGNAL, REVIEWS

George M. CROITORU

Nicolae Șt. Noica: History of the Romanian Opera building from Bucharest291

Florin Cristian GHEORGHE

Valentin-Stelian Bădescu: An alternative history of the
Botenilor Muscelului299

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS – PUBLICAȚIE FONDATĂ DE ACAD. GLEB DRĂGAN –

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Acad. Dorel BANABIC, președinte al Secției de Științe Tehnice a Academiei Române.

Acad. Gheorghe BENGĂ, membru al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.

Alexandru Ș. BOLOGA, dr. în biologie, președinte al Filialei CRIFST – Constanța.

Șerban DRAGOMIRESCU, prof., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Ștefan IANCU, prof. univ. dr. ing., membru fondator/titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier de proprietate industrială, membru al Diviziei de Istoria Tehnicii a CRIFST al Academiei Române.

Gheorghe MOHAN, dr. în biologie, prof. univ. la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Gheorghe MUSTĂȚĂ, prof. univ. dr., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, conf. univ. dr., vicepreședinte al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Magdalena STAVINSCHI, dr., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Mihail ZAHARIADE, prof. univ. dr., cercetător științific I la Institutul Național de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române.

LIMBAJUL TEHNICO- ADMINISTRATIV AL TEXTELOR VECHI: STUDIU DE CAZ MOȘIA STROEȘTI – ARGEȘ LA 525 DE ANI DE LA PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ SCRISĂ

Alin M. OLĂRESCU¹

a.olărescu@unitbv.ro

ABSTRACT: The technical language of old texts is very important in research on the history of science and technology. Most often, the technical language of a historical period is reflected in the administrative documents of the entity under study. The village of Stroești – Argeș has the advantage of having its documents published over a period of 525 years since its first written attestation. The documentary tracking of the evolution of the Stroești – Argeș estate provides researchers with a valuable case study regarding the evolution of technical and administrative language over the last half-millennium. The results, discussions, and conclusions of this study are important because they create new guidelines and open up avenues for investigation and interpretation in the field of Romanian science and technology history.

KEYWORDS: technical language, old texts, Romanian history of science and technology, Stroești – Argeș.

Introducere

Dovezile privitoare la istoria veche a satului Stroești – Argeș au ieșit la iveală întâmplător. Pe raza satului s-au găsit eșantioane de lemn pietrifi-
cat, unelte de piatră și fosile provenite de la diverse animale preistorice [8].
Niciodată, în istoria sa, satul nu a fost cercetat arheologic sistematic.

¹ Conf. univ. dr. ing., Universitatea Transilvania din Brașov; membru titular al Diviziei de Istoria Științei al Comitetului Român de Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii al Academiei Române; președinte executiv (2004 – 2024) și președinte de onoare (2024 – prezent) al Societății Cultural – Științifice „Stroești – Argeș”.

Unii cercetători au găsit, pe raza satului, ceramică dacică iar unele toponime indică vechimea satului, ca fiind de origine getică [15, 24] (Telman, Bucura, Mălăiște etc.). Prezența aspretelui (*Romanichthys Valsanicola*) pe râul Vâlsan, inclusiv pe raza satului Stroești – Argeș, arată vechimea acestor locuri². De asemenea mlaștina oligotrofă de la Lacul cu Ochi, prezintă dovezi clare ale vechimii locurilor și prezintă un interes deosebit pentru studiul florei deoarece au fost descoperite edemisme și noi taxoni ai unor specii cunoscute [1, 26, 27].

Atestat documentar scris la 18 martie 1500, satul Stroești – Argeș este un caz rar dacă nu chiar unic. Evoluția moșiei sale se poate urmări în documentele scrise și publicate [5,6,7 și 22], în studiile privitoare la diferite aspecte ale istoriei sale [9, 10, 11, 16, 18, 19, 20, 21 și 25] precum și în documentele de arhivă pe un interval de 525 de ani. Pe scurt istoria sa este jalonată de următoarele etape³: obște liberă (1500 – 1520); deposdare (1520 – 1523); lupta pentru recâștigarea statutului de oameni liberi (1523 – 1775) – embaticari; independența administrării moșiei contra unei sume

² *Aspretele* este o fosilă vie, fiind cel mai rar pește din Europa și, după unele estimări, chiar din lume. A fost contemporan cu ultimii dinozauri, cu peste 65 de milioane de ani în urmă, iar astăzi se confruntă cu pericolul dispariției sale din ultimul refugiu în care mai poate fi găsit, râul Vâlsan [63]. Numele genului este format din neolatinul *romanicus* – românesc și grecescul *ichthys* – pește; numele speciei este o latinizare a numelui râului Vâlsan – *valsanicola*, din Muscelele Argeșului, în care a fost descoperită specia; astfel, denumirea științifică a speciei se citește literal „pește românesc de pe valea Vâlsanului” [63]. Denumirea științifică a speciei a fost propusă de Nicolae Stoica, pe baza cutumelor științifice de numire a noilor specii și pe baza dorinței sale de a promova locul său natal și arealul peștelui. În conformitate cu ultimul raport realizat de alpinistul și conservatoristul Alex Găvan – managerul proiectului “*Aspretele trăiește – Conservarea aspretelui și salvarea sa de la dispariție*”: “În perioada iunie – iulie 2024, s-a desfășurat pescuit științific la asprete cu o echipă de nouă ihtiologi, parte din etapa finală de evaluare a efectivelor speciei, activatele întinsă pe o perioadă de trei ani. Ca rezultat parțial, zilele acestea <iulie 2024 n.a.> s-au identificat 55 de exemplare de asprete, în 6 stații de pescuit științific, pe o lungime de râu de 16 kilometri, între satele Brădetu și Vâlsănești. În 2022, din 57 de aspreți găsiți în 10 stații de pescuit dintr-un total de 21 <de stații n.a.>, doar 6 erau juvenili, câte unul identificat per stație, iar în 2023 nu s-a găsit deloc puiet în cadrul acțiunilor de inventariere a speciei. În cadrul campaniei de pescuit științific de anul acesta, din cele 55 de exemplare identificate până la această oră <iulie 2024 n.a.>, niciunul nu este puiet”. Tot în anul 2024 s-a înregistrat o premieră și anume filmarea aspretelui în mediul său natural, în condiții de noapte dat fiind faptul că este un pește care se hrănește preponderent nocturn [62].

³ În contextul articolului de față, din lipsă de spațiu nu vor fi descrise detaliat aceste etape. Ele sunt descrise pe larg în studiul: Olărescu, A. M., 2025. Monografia satului Stroești – Argeș. Volumul I Moșia Stroești – Argeș, manuscris aflat în curs de publicare.

anuale plătită proprietarului – mănăstirea Bistrița (2 iulie 1775 – 4 iunie 1835); aplicarea Regulamentului Organic – clăcași (4 iunie 1835 – 17/29 decembrie 1863); lupta contra arendașilor (1835 – 1888); împrăștierea de la 1864; cumpărarea treimii proprietății în loturi mici, 5 ha, prin asocierea mai multor stroeșteni la un lot (1887); cumpărarea moșiei Costeasca (1912), obținerea izlazului satului (1920 – 1930); întovărășirea agro-zootehnică „30 Decembrie „Drumul Belșugului” Stroești – Argeș (1957 – 1965); regimul cotelor (1965 – 1989) – satul nu a fost colectivizat; recăștigarea proprietăților colectivizate (aflate pe teritoriul satelor învecinate care au fost colectivizate) după anul 1989 și situația actuală.

Avantajul urmăririi documentare a moșiei Stroești – Argeș oferă cercetătorului posibilitatea de a emite câteva judecăți de valoare asupra evoluției fenomenului tehnic aplicat în domeniul administrării unei moșii, actele administrative emise în această perioadă păstrând suficiente informații privitoare la progresul tehnic, recepționarea, acceptarea și aplicarea acestuia. În decursul acestei perioade, limba vorbită și scrisă s-a schimbat definitiv iar limbajul tehnic a cunoscut diferite etape de proces ori de stare. Documentele administrative sunt cele mai obiective surse pentru investigarea limbajului tehnic al unei epoci sau al evoluției acesteia de-a lungul timpului.

Așadar rezultatele obținute permit efectuarea unor discuții privitoare la: terminologia veche ieșită din uz; evoluția unităților de măsură în timp; adoptarea Sistemului Metric Zecimal; problemele cauzate de tranziția de la vechile unități de măsură și unitățile Sistemului Metric Zecimal; valorile monetare aflate în circulație la un moment dat, multipli și submultipli și comparația cu prețurile actuale; importanța înțelegerii topicii frazelor vechi; importanța cunoașterii contextului local (nume de persoane, toponime, topografia și calitățile terenului, etc.).

1. Terminologia generală

În ceea ce privește terminologia generală precum și unele particularități locale, pentru a nu îngreuna textul de față facem trimitere la glosarele de termeni ce însoțesc volumele de documente ale satului Stroești precum și la alte lucrări de specialitate [5,6,7, 22 și 18]. În cuprinsul lucrării am căutat explicarea, în text, a tuturor termenilor astfel încât această să fie accesibilă cititorului modern. Alți câțiva termeni, necesari înțelegerii contextului lucrării de față, îi explicăm aici: *ohabă* – proprietate aflată în

moștenire veșnică; *ocină* – proprietate stăpânită prin drept ereditar; *povară* – unitate de măsură a încărcăturii de marfă pe care un animal sau un mijloc de transport o poate efectua; *povară de cal* – încărcătură de marfă echivalând 125 de kilograme, cât poate transporta un cal fără atelaj; *embatic* – chirie a unor bunuri pe termen lung sau nedefinit; *embaticari* – persoanele care închiriază bunuri pe termen lung ori nedefinit; *moș* – poate avea două sensuri ambele derivate de la moșie: 1. porțiune de moșie moștenită din generație în generație; 2. bornă de hotar a unei moșii⁴; *moșnean* – țăran liber, stăpân de pământ; etc.

2. Numele persoanelor

În ceea ce privește numele persoanelor, cutuma s-a schimbat de-a lungul timpului, în documentele mai vechi apar doar numele de botez însoțite de funcția sau calitatea în contextul scrierii aceluia document și uneori filiația lor: Tăbăci și ceata lui; vlădica Theodor, Estratie grămătic, Vâlsan grămătic, fiul Furcovici [5] etc. Ulterior alături de numele de botez apar, în documente, referirile la anumite grade de rudenie și/sau la locul în care trăiește persoana respectivă: *sin* – fiul; *zet* – ginerele; *brat* – fratele; *ot* – din <urmând localitatea> sau *ot tam* – de acolo. Toate aceste apelative provin din limba slavă și sunt întâlnite frecvent în documentele emise până la sfârșitul secolului al XIX-lea. Pe parcursul secolului al XVIII-lea apar numele de familie și ele sunt întâlnite frecvent în documentele și catagrafiele întocmite mai ales către sfârșitul acestui secol. Deosebit de importantă este urmărirea în documente a unor persoane care apar cu nume diferite în diverse perioade sau documente. Spre exemplu în catagrafia [7] întocmită la 25 octombrie 1773 în satul Stroești apar: Ion zet Tudor Ciolan în etate de 30 de ani cu avere și Ion cel Mic în etate de 26 de ani, cu ceva avere; într-un document [5] în care mai mulți stroeșteni adevereau la 2 februarie 1796 încălcarea hotarului moșiei Stroești de către episcopia Argeșului și cereau îndreptarea hotarelor, apare ca semnatar Ion Olărescu alături de mai mulți membri ai familiei Ciolan; în acest context se pune întrebarea: acest Ion Olărescu este Ion zet Tudor Ciolan sau Ion cel Mic?; coroborând și cu alte documente din epocă [5] în care familia Ciolan este reprezentată și de generația în vârstă Oancea, Pătru și Tudor cât și de fiii, Marin, Tudor, Soare și ginerii (Ion și Hristea) și cu faptul că această familie depune diverse

⁴ În *Planul moșii Stroești, proprietatea domanială, Districtul Argeș, Plasa Argeș*, întocmit de ing. Pericle Zeuceanu, la 7 martie 1868, sunt evidențiați acești moși.

mărturii privitoare la situația satului, dat fiind faptul că Oancea Ciolan [6] era diacon (31 august 1741) iar frații săi Pătru [7] și Tudor (31 august 1741) pârclăbi, se întemeiază ipoteza rezonabilă că Ion Olărescu de la 1796 este Ion zet Tudor Ciolan din catagrafia întocmită în anul 1773; această ipoteză este certificată ulterior de alte documente [5] în care apar simultan atât urmașii lui Ion Olărescu cât și un nou patronim Micuțu ulterior devenit Micuț – urmașii lui Ion cel Mic de la 1773. Astfel linia genealogică a lui Ion Olărescu, născut în 1733 și căsătorit cu o fată al lui Tudor Ciolan, poate fi urmărită documentar până în prezent prin toate cele șase ramuri generate de băieții săi: Gheorghe, Grigore, Tudor (? – 1836), Ioniță (1794 –?) și Stan (1795 –?) [17]. Tot privitor la numele de familie, în aceeași catagrafie din 1773, Tudor Ciolan apare scris și ca Tudor Ciolan Galatie (poz. 9 Ion zet Tudor Ciolan și poz. 19 Hristea zet Tudor Ciolan Galatie) este evident faptul că este vorba de aceeași persoană care avea doi gineri Ion și Hristea. Numele de Galatie – transformat ulterior în Galatioiu, e posibil să provină de la locul unde își avea amplasată casa: Poiana Galatiei, toponim aflat încă în uzul curent. În documentele satului este înregistrată, la 6 ianuarie 1794, schimbarea de nume: Hristea zet Tudor Ciolan Galatie fiind numit Hristea Galatioiu [5].

O altă situație frecvent întâlnită este aceea de schimbare a numelui de botez în patronim, aici exemplificăm prin: Iancu Olărescu frecvent întâlnit în documente la jumătatea secolului al XIX-lea dispare definitiv din documentele de la sfârșitul secolului al XIX-lea apărând în schimb patronimul Iancu (Niță Iancu – 28 martie 1886) și toponimul ulița Iancului (1883) [5, 6, 7]; urmașii lui Leon N. Năndrașu 15 februarie 1845, Băilești – 19 februarie 1913, Stroești) vor adopta următoarele patronime: Leonache, Leonăchescu, Lionăchescu, provenite de schimbarea pronumele tatălui respectiv bunicului lor [19]. Aceste schimbări de nume nu se întâmplă brusc, iar cercetătorul trebuie să coreleze abil informațiile obținute din diferite surse bibliografice.

În privința numelor de femei situația este și mai complicată deoarece odată cu instituirea registrelor de nașteri, botez, căsătorii și înmormântări există la modul teoretic informații suficiente. Însă la naștere fata primea inițiala tatălui dar ulterior căsătoriei aceasta era evidențiată în documente după numele soțului. Situația este întâlnită frecvent chiar și pe parcursul secolului XX.

O altă situație întâlnită este aceea în care anumite porecle s-au

transformat în nume sau au fost utilizate alternativ cu numele. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului XX stroeștenii își scriau numele cu până la cinci inițiale tocmai pentru a evita confuziile în actele oficiale și consecințele acestora, uneori recurgeau și la adăugarea poreclei pentru mai multă siguranță. Prin introducerea codului numeric personal (2 martie 1978) aceste confuzii au fost evitate.

O altă capcană în care cercetătorul actual poate intra este cea a diminutivelor numelor. Spre exemplu Nicu poate proveni și de la Ion și de la Nicolae. Un caz este grăitor pentru Stroești – Argeș: Apostol Olărescu (23.03.1859 – 1942) a purtat diminutivul de Poste iar toți urmașii săi (unii stabiliți în Mălureni și Costești – Vâlsan) sunt denumiți „*ai lui Poste*” în sat dar și în actele oficiale unde pe lângă nume se trece, spre clarificare, această mențiune [17]. O cercetătoare care studia fenomenul poreclor în satul Costești – Vâlsan, la începutul anilor 2000, se hazardează și emite ipoteza că porecla „*ai lui Poste*” provine din faptul că în familia respectivă se postea mult!

3. *Hermeneutica*

Hermeneutica reprezintă știința și arta care se ocupă cu interpretația textelor vechi [28]. Deși vechimea textelor referitoare la satul Stroești – Argeș depășește cu puțin ultima jumătate de mileniu, topica frazelor s-a schimbat definitoriu față de modul în care se scrie astăzi. În citirea și interpretarea acestor texte trebuie avut în vedere faptul că unele dintre ele au fost scrise în limba slavonă și, apoi traduse, iar majoritatea în limba română cu litere chirilice (până la jumătatea secolului al XIX-lea). Introducerea alfabetului latin a fost decretată de Alexandru Ioan Cuza în anul 1862, obligând astfel instituțiile statului să emită documentele oficiale în limba română cu caractere latine. Desigur situația de tranziție de la alfabetul chirilic la cel latin, cu începuturile sale la începutul secolului al XIX-lea, a mai durat aproape încă 30 de ani stingându-se treptat, odată cu utilizatorii săi. Tot aceasta este perioada în care s-au căutat diferite forme de transcriere a sunetelor cu ajutorul alfabetului latin (Stroești se scrie Stroesci, Stroești etc.).

De asemenea este foarte important pentru cercetătorul actual să înțeleagă topica frazelor vechi. Pentru cercetătorii domeniului tehnic problema devine și mai dificilă deoarece textul prezintă și cifre pe care aceștia trebuie să le înțeleagă și interpreteze în cutuma vremii când documentul

a fost redactat. Cea mai frecventă situație o reprezintă aceea în care cifrele care exprimă cantitativ o situație sunt puse la sfârșitul enumerării și nu la începutul acesteia cum suntem obișnuiți în prezent, situații cu adevărat derutante fiind întâlnite în cazul documentelor emise în perioadele de tranziție, spre exemplu: „*întinderea totală a acestei moșii este de pogoane 7529 prăjini 17, însă: pogoane 6438 prăjini 2 sunt acoperite cu pădure, pogoane 252 prăjini 15 sunt locuri improductive și cele escluse după lege și pogoane 839 sunt locuri cultivabile, din care s-au dat locuitorilor două din trei părți, pogoane 559 prăjini 8, rămâind și statului a treia parte de pogoane 279 prăjini 16, care s-au posedat de arendaș în urma legii rurale[5]*”. Cercetătorul trebuie să fie foarte atent în a nu atribui sensuri greșite textelor vechi⁵!

4. Unități de măsură și unități monetare

O problemă importantă a cercetătorului domeniului tehnic o reprezintă unitățile de măsură respectiv unitățile monetare, aflate în uz la un moment dat.

Înainte de anul 1800 fiecare popor european își elaborase propriile unități de măsură. Evoluția tehnologică ulterioară precum și schimbul de mărfuri au condus, treptat, la elaborarea unui sistem unic de măsuri și greutateți astfel încât să se limiteze conflictele cauzate de înțelegerea greșită a clauzelor contractuale.

La 4 iulie 1837 în Franța este adoptată legea care introduce Sistemul Metric Zecimal obligatoriu cu data de 1 ianuarie 1840, iar de la 1 ianuarie 1848 a fost interzisă utilizarea vechilor unități de măsuri. Acesta după ce pe baza decretului din 7 aprilie 1795, au fost realizate etaloane pentru metru ca unitate de lungime și pentru kilogram ca unitate de masă și depuse, la 22 iunie 1799, la Arhivele Republicii Franceze, căpătând denumire de „metru” respectiv „kilogramul” de la Arhive. Pentru Principatele Române introducerea sistemului metric zecimal reprezenta certe avantaje: era superior prin unitatea și coerența sa tuturor sistemelor de unități de măsură și greutateți aflate în uz pe teritoriul respectiv; asigura un limbaj

⁵ Un exemplu este elocvent aici, deși provine din limba vorbită: într-o cercetare pe care am întreprins-o cu studenții în luna mai 2017, la Târgu Lăpuș, am discutat cu Nicolae Pițiș (1939 – 30 noiembrie 2022, Lăpușul Românesc), rapsod popular, deținător al titlului de Tezaur Uman Viu, la un moment dat acesta spune „*la omu' bătrân orice îi pute, numa' vorba nu!*” interpretarea generală dată de studenți a fost aceea că omul bătrân miroase urât. De fapt Nicolae Pițiș a spus că omului bătrân nu-i mai place să facă nimic dar de vorbit nu s-ar satura!

tehnic unitar și unificator asigurând prin urmare unificarea sistemelor tehnice din Principate și declanșând pregătirea și consolidarea unificării politice; facilita schimburile economice internaționale, intensificând dialogul internațional într-un limbaj comun; facilita ieșirea Principatelor de sub tutela Imperiului Otoman și îndreptarea acestora spre independență; prin asimilarea sistemului metric zecimal care reprezenta exponentul și mesagerul primei revoluții industriale, Principatele Române se situau pe traiectoria dezvoltării internaționale moderne. Cei care au făcut propagandă și au luptat pentru introducerea Sistemului Metric Zecimal au fost studenții reîntorși de la studii din Franța și majoritatea încadrați în corpul tehnico-administrativ al Principatelor. Dintre aceștia un loc de frunte îl au Petrache C. Poenaru și Ion D. Ghica, promotori de prim rang ai progresului tehnic și științific în Principatele Române [12].

Aceștia încep o intensă activitate de promovare a Sistemului Metric Zecimal, a cărei primă parte constă în stabilirea corespondenței dintre unitățile de măsură autohtone și cele propuse prin sistemul Metric Zecimal. Al doilea pas l-a constituit introducerea unui sistem zecimal pentru unitățile de măsură autohtone rezultând de aici, pentru lungimi, sistemul stânjenului zecimal care la 1844 era în vigoare în Țara Românească iar în Moldova încă nu era introdus [12]. La acel moment în Țara Românească era în vigoare stânjenul Șerban – Vodă, introdus în anul 1684; stânjenul Constantin – Vodă nu mai era în vigoare dar se stabilește și pentru acesta o corespondență metrică zecimală pornind de la faptul că 1 stânjen c.v. = 2,020000 m [12]⁶.

Corespondența dintre Sistemul Metric Zecimal și Stânjenul zecimal Șerban – Vodă, este:

- 1 stânjen ș. v. = 1,96200m;
- 1 palmă ș. v. = 1/10 stânjen ș. v. = 0,19620 m;
- 1 deget ș. v. = 1/10 palmă ș. v. = 0,01962 m;
- 1 linie ș. v. = 1/10 deget ș. v. = 0,00196 m;
- 1 prăjină ș.v. = 5,88600 m
- 1 cot ș. v. = 0,52220 m
- 1 milă = 4000 de stânjeni = 7848 m;
- 1 poștă = 2 mile = 8000 de stânjeni = 15 696 m [12].

În ceea ce privește unitățile de suprafață se definește de către Ion

⁶ Pt. detalii v. [12].

D. Ghica, la 16 iulie 1844, pogonul ca suprafața unui dreptunghi ale cărui laturi lungi au 24 de prăjini iar cele scurte câte 6 prăjini rezultând o suprafață care însumează 144 prăjini pătrate, respectiv 1296 stânjeni pătrați. Echivalențele metrice sunt următoarele:

1 pogon = 4988,87942 m² = 49,88879 ari = 0,49889 ha

1 stângen pătrat = 3,84944 m²

1 palmă pătrată = 3,84944 dm²

1 deget pătrat = 3, 84944 cm²

1 linie pătrată = 3,84944 mm² [12].

În plan juridic, încă de la 23 februarie 1835, a fost depus un proiect de adoptare a Sistemului Metric Zecimal, pe care domnitorul Alexandru D. Ghica îl propune spre dezbatere în „Obșteasca Adunare” și care a fost respins la 8 mai 1835 de Comisia Administrativă formată din Constantin Filipescu, Constantin Cantacuzino, Iancu Văcărescu și Iancu Rosetti, pe baza următoarelor argumente: Regulamentul Organic prevede un singur fel de măsuri, care s-au legiferat și printre ele stângenul e de bază; se produce perturbarea comerțului intern dar mai ales extern; se vor naște conflicte juridice și agrare deoarece în documentele vechi referitoare la moșii măsurătorile au fost făcute în stânjeni [12]. Se observă faptul că cel puțin într-unul din argumente comisia s-a dovedit reacționară și fidelă cutumelor epocii: comerțul internațional care era orientat în special spre Imperiul Otoman și Rusia Țaristă, ambele refractare la introducerea Sistemului Metric Zecimal. Anii trec și realitățile sociale, administrative, tehnice și economice se impun, fapt ce obligă corpul legiutor ca la 15/27 septembrie 1864 se fie promulgată Legea pentru adoptarea Sistemului Metric Zecimal cu prevederea intrării acestuia în vigoare de la 1/13 ianuarie 1866. La 2 decembrie 1864, Mihail Kogălniceanu, președintele Consiliului de Miniștri dă o decizie ministerială în completarea legii din 15 septembrie 1864 în care apar o serie de tabele cu echivalenții în sistem metric ai unităților de măsură autohtone care vor fi difuzate în toată țara [12].

Așadar în anul 1864, în practică pentru măsurarea suprafețelor se uzita pogonul vechi bazat pe următorii echivalenții

1 pogon vechi = 24 prăjini pătrate vechi;

1 prăjină pătrată veche = 54 stânjeni ș.v. pătrați = 208 1/3 m².

În Sistemul Metric Zecimal avem:

1 hectar = 10000 m²

1 pogon = 0,5 hectare = 5000 m².

1 prăjină pătrată = 200 m²;

1 ar = 100 m²

1 prăjină pătrată = 2 ari⁷

1 pogon = 25 prăjini pătrate

1 hectar = 2 pogoane

Observăm că definiția hectarului ca unitate de măsură a suprafeței de teren este asociată, exclusiv, cu Sistemul Metric Zecimal și valoarea sa este de 10 000 metri pătrați. Valorile submultiplilor săi, pogonul și prăjina, au variat în funcție de sistemul de măsură aflat în uz și ele derivă din diferența de 8,33 metri pătrați între prăjina pătrată veche (208,3333 metri pătrați) și prăjina pătrată nouă (200 metri pătrați) ceea ce duce la o diferență de 199,9992 metri pătrați (o prăjină nouă) între pogonul vechi bazat pe stângenul Șerban Vodă și pogonul nou bazat pe metru: pogonul vechi are 24 de prăjini pătrate și pogonul nou 25 de prăjini noi pătrate. Aceste diferențe au pus probleme mari, uneori voite, persoanelor implicate în tranzacțiile funciare. Și în prezent mai există, larg răspândită, confuzia că un pogon este echivalentul a 24 de prăjini (conform prăjinilor vechi bazate pe stângenul pătrat) și nu a 25 de prăjini conform prăjinii bazate pe metru pătrat. Diferența raportată la un hectar de teren este de 400 metri pătrați ceea ce reprezintă o suprafață considerabilă.

În ceea ce privește moșia Stroești și delimitările sale avem următoarea situație:

- În planul [51] întocmit de inginerul Pericle Zeuceanu, în 1868, unitatea de măsură pentru lungime este stângenul iar suprafețele sunt exprimate în stânjeni pătrați: suprafața totală a moșiei 7529,731 st.p., din care păduri 6438,2.91, treimile locuitorilor 559,8 iar treimea proprietății 279,16. Planul topografic este întocmit la scara de 1:10000.

- În planul [52] moșiei Stroești întocmit de ing. Spiridon Demetrescu pentru cele două trupuri ce vor fi vândute se specifică scara de 0,02 la 100 metri, unitățile de măsură pe plan pentru liniile propuse spre îndreptare sunt în metri (cu borne în linii drepte la un interval de 100 de metri), tabelele centralizatoare sunt în hectare, pogoane și stânjeni pătrați.

- În planul topografic al parcelării [53, 50] întocmit de ing. Spiridon Demetrescu la 1886, unitatea de măsură pentru lungime este metrul, iar suprafețele sunt exprimate în metri pătrați. Scara planului este de 1:5000.

⁷ Norma zilnică a unui cositor manual este de 10 prăjini pătrate = 2000 mp.

- În planul [54] Moșiei Costeasca, achiziționată în 1912 de stroeștenii constituiți juridic în Obștea „Izbânda țăranilor”, unitatea de măsură pentru lungime este metrul iar pentru suprafață metri pătrați și hectare. Hectarele se exprimă în numere întregi iar diferența în metri pătrați (ex. 24 ha 8660 mp.)

O altă problematică privitoare la unitățile de măsură se referă la cubarea arborilor pe picioare și a buștenilor. În prezent cubarea arborilor pe picior se face prin calculul volumului unui cilindru al cărui diametru exprimat în centimetri se măsoară la înălțimea de 1,30 m de la sol iar lungimea exprimată în metri se măsoară între punctul de inserție al coroanei și înălțimea de 30 cm de la sol. Cubarea buștenilor se face prin calculul volumului unui cilindru în care se ia în considerare diametrul mediu exprimat în centimetri și lungimea totală a bușteanului exprimată în metri. Pentru ambele sortimente rezultatul este exprimat în metri cubi. În documentele de epocă [5, 6, 7], din perioada de tranziție la Sistemul Metric Zecimal în loc de diametrul arborelui întâlnim „grosimea periferică”, exprimată în decimetri, care reprezenta de fapt perimetrul arborelui respectiv bușteanului, fapt ce poate crea confuzii cercetătorului modern.

În ceea ce privește unitățile monetare care au circulat pe teritoriul studiat trebuie să cunoaștem următoarele:

- Moneda cu cea mai mare și îndelungată circulație în spațiul european a fost talerul. **Talerul** fost o monedă de argint bătută în Boemia, începând cu anul 1518, și care avea o greutate de cca 28–29 grame de argint și un diametru de 38–41 cm. Denumirea provine de la prescurtarea denumirii sale *Joachimsthaler*. S-a aflat în circulație aproape 400 de ani și de-a lungul timpului a înglobat diferite valori de argint, în limitele de mai sus [3].

- **Florinul** a fost o moneda italiană (fiorino) de aur, bătută la Florența, începând cu anul 1252 și care cântărea 3,5368 grame de aur de 24 carate. Numele său provine de la floarea de crin, simbolul heraldic al Florenței, imprimată pe avers. A fost moneda de schimb preferată de europeni până la sfârșitul secolului al XVI-lea iar de-a lungul secolelor greutatea sa suferă modificări, în 1402 cântărea 3,3288 grame aur [4].

- **Zlotul** a fost o monedă poloneză emisă începând cu 1496; până în anul 1787 cursul zlotului a fost strict legat de al talerului reprezentând a opta parte din acesta [14].

- **Ughiul** (galbenul unguresc) a fost o monedă de aur emisă de Ungaria

cu greutate de 3,495 grame aur; a circulat pe teritoriul românesc în secolele XV–XIX [14].

- **Asprul** a fost o monedă mică de argint, emisă de Imperiul Otoman, în 1326 și conținea cca. 1,15 grame de argint plus o cantitate variabilă de cupru. Ulterior greutatea sa a fost apreciată la 1,2 grame argint 900‰ și avea un diametru de cca. 18 mm. Ulterior este devalorizată astfel încât în anul 1481 greutatea unui aspru era 0,75 grame argint [23].

- **Paraua** emisă de Imperiul Otoman a fost o monedă de argint în greutate inițială de 1,035 grame aur (5 carate) standardizată ulterior la valoarea de 3 aspri adică 2,25 grame argint⁸. La 1683 valora 1/40 dintr-un taler iar în 1747 valora 1/80 dintr-un taler [25]. Prin Regulamentul Organic se adoptă în Țările Românești, în 1832, leul și paraua ca unități monetare fictive – fără a fi bătută monedă, stabilindu-se echivalența de 1 leu = 40 de parale.

- La 22 aprilie 1867 a fost stabilită ca **monedă națională bimetalică leul** care avea echivalentul a 5 grame de argint sau 0,3226 grame de aur. Acesta se împarte în 100 de bani. Conversia dintre leul adoptat în 1832 și leul acesta este de 1 leu nou = 2 lei și 28 parale vechi. Moneda de 1 leu de argint conținea 5 grame și avea un diametru de 23 mm fiind bătută în anul 1879. Moneda de aur, reprezenta valoarea a 20 lei și avea 6,45 grame de aur; a fost emisă tot în 1870. Aceste monede au circulat până la așa-zisa stabilizare monetară de la 15 august 1947 [13, 14].

Desigur, după cum se vede, cantitatea de metal prețios (aur și argint) a variat în compoziția diferitelor monezi de-a lungul timpului, însă pe baza valorilor medii atestate în anumite perioade se poate stabili valoarea anumitor produse, vite, terenuri și precum și a valorii muncii în decursul acestei perioade. De asemenea, tot prin raportarea la cantitățile de aur și argint înglobate în diferitele monede și prin raportarea prețurilor actuale ale gramului de aur ori de argint se pot face comparații privitoare la evoluția valorii terenului, a diferitelor produse și materiale sau a muncii în diferite perioade de timp. Astfel:

- Taxa vigesimală de 1 florin achitată la 18 martie 1500 de către Dragomir din Stroești pentru intrarea în cetatea Sibiului cu scopul de a vinde șapte poveri de crap și două poveri de știucă [6] reprezintă echivalentul a 3,5368 grame aur. Coroborând că aceasta reprezenta 5% din valoarea mărfii propuse la vânzare și cu echivalentul în kilograme al povereii, putem

⁸ Pamuk, 2000

concluziona în termenii de astăzi că Dragomir din Stroești plătește la 18 martie 1500 echivalentul a 3,5368 grame aur (1874,5 lei)⁹ pentru a vinde 1125 kg de pește din care 875 kg crap și 250 kg știucă. Valoarea totală estimată a peștelui este de 70,736 grame aur (37490 lei) revenind 0,0628 grame de aur (33,32 lei) pe 1 kg de pește.

- La 30 octombrie 1545 Ratea din Stroești plătește 17 aspri la intrarea în cetatea Brașovului pentru a vinde un bou și trei vaci [6]. Aplicând raționamentul de mai sus rezultă: taxa de intrare a fost echivalentul a 12,75 grame argint (76,5lei)¹⁰ iar valoarea estimată pentru cele patru vite reprezenta echivalentul a 255 grame argint (1530 lei)!

- În 1709 un cal costa 6 taleri iar un bou 2 taleri [11]. Rezultă ca prețul un cal reprezenta contravaloarea a 168 grame argint (1008 lei) iar al unui bou contravaloarea a 56 grame argint (336 lei);

- În anul 1740 venitul de pe moșia Stroești a fost de 20 de taleri, echivalentul unei clăi de fân [11] adică contravaloarea a 560 grame de argint (3360 lei); vitele erau ieftine pentru că fânul era scump; cu prețul unei clăi de fân puteai cumpăra 3 cai respectiv 10 boi!;

- În anul 1743 stroeștenii se obligă să dea embatic la mânăstirea Bistrița 100 de zloți, asta după ce egumenul cere 150 de zloți iar ei negociază aprig [5]. Așadar ei plătesc echivalentul a 350 grame argint (2100 lei), egumenul cerând inițial echivalentul a 535 grame argint (3150 lei).

- În 1726 din documentul care arată înțelegerea dintre stroeșteni și egumenul Ștefan [5] aflăm corespondența în epocă dintre taleri și galbeni: 20 de taleri echivalau 12 galbeni, rezultând un raport de 1,66 taleri = 1 galben. Nu cunoaștem exact la ce galben se face referință, în epocă existând în circulație mai multe monede cu denumirea de galben: olandez = 3,494 g aur; imperial = 3,5 g aur; unguresc (ughiul) = 3,495; venețian = 3,485 g aur, (țechinul) denumit popular și galben venetic; galbenul otoman = 3,635 g aur [14];

- Moșia Stroești a fost pusă zălog în anul 1751 de către proegumenul Antonie contra sumei de 350 de taleri împrumutați de la clucerul Mincu Bucșănescu [5]. Zălogul reprezenta contravaloarea a 9,8 kg argint (58800 lei);

⁹ 1gram Aur = 530,7520 lei conform cursul BNR din 30.09.2025. Pentru simplificarea calculelor s-a rotunjit la 530 lei / gram aur.

¹⁰ 1gram argint 935‰ = 5,9449 lei conform curs BNR din 03.10.2025 lei. Pentru simplificarea calculelor s-a rotunjit la 6 lei/gram argint.

- Fiind în pericol să-și piardă drepturile, stroeștenii răscumpără datoria egumenului asumându-și la 24 decembrie 1753 plata datoriei către clucerul Mincu Bucșănescu și plătind până la 12 februarie 1756 doar 100 de taleri [5] respectiv echivalentul a 2,8 kg de argint (16 800 lei);

- La 2 iulie 1775 domnitorul Alexandru Ipsilanti hotărăște plata a 80 taleri anual către mănăstirea Bistrița, urmând ca stroeștenii să stăpânească nestigherit moșia [5]. Această sumă reprezenta contravaloarea 2,240 kg argint (13 440 lei) anual, obligație pe care au neglijat-o continuu;

- Venitul anual al moșiei Stroești era apreciat la 21 august 1784 între 180 – 250 de taleri în funcție de cât de rodnic era anul [5], respectiv contravaloarea a 5,040 kg argint (30240 lei) – 7,0 kg argint (42000 lei);

- Arenda moșiei Stroești în perioadele [5,6,7]: 1873 – 1878 era de 3590,3 lei echivalentul a 17,9515 kg argint respectiv 1,1582 kg aur; 1878 – 1883 era de 2387,60 lei echivalentul a 11,938 kg argint respectiv 770,2397 grame aur; 1883 – 1888 era de 2090 lei, echivalentul a 10,450 Kg argint respectiv 674,234 grame aur. Valorile au scăzut datorită faptului ca treptat, treptat, stroeștenii au căpătat controlul asupra moșiei, rămânând o suprafață mai mică de administrat prin arendași;

- Inspectorului silvic C. Al. Orăscu, i se plătește, la 22 septembrie 1887, suma de 160 lei (echivalentul a 8 grame de aur¹¹) contravaloare a diurnei pe 5 zile (15 – 19 septembrie 1887) și a transportului de la București la Stroești – Argeș iar lui I.N. Rădileanu, membru în comisie, i se plătesc doar 100 de lei (echivalentul a 5 grame de aur) același tip de cheltuieli [7];

- La 27 și 28 mai 1892, în pretoriul primăriei Stroești se ținea o licitație pentru vânzarea a 40 de boi de jug, 30 de vaci sterpe și 30 de porci „averea obștei locuitorilor” pentru suma de 1500 lei [7] respectiv echivalentul a 483,9 grame aur (în banii actuali revin: 256 467 lei în total, respectiv 2564,67 lei/cap de animal deși nu se pot compara întocmai porcii cu boii de jug și vacile sterpe!)

- Stroeștenii cumpără pământ în 1887 cu echivalentul a 78,3675 grame aur/hectar; în 1912 cu echivalentul a 465,045 grame aur/hectar și îl vând în 2025 cu echivalentul a 51,8867 de grame aur/hectar!

Desigur toate aceste calcule nu oferă valori absolute însă oferă o imagine comparativă de ansamblu. Pentru un calcul minuțios științific trebuie să se țină seama, dincolo de denominările sau aprecierile diferitelor

¹¹ În banii de azi 4240 lei.

monede de-a lungul secolelor, și de raportul dintre gramul de aur și cel de argint. Rezultatele cercetării de față arată că: în anul 1726 contravaloarea unui galben era de 1,66 taleri, din aceasta rezultă că la un gramaj mediu al galbenului de 3,5218 grame aur, 1 gram de aur echivala cu 13,1977 grame argint; în 1867, 1 gram de aur era echivalent la 15,4990 grame argint; în 2025, 1 gram de aur este echivalentul a 80,3333 grame de argint.

În perioadele de tranziție de la un sistem de unități de măsură respectiv unități monetare la altul, școala românească a fost atentă spre a pregăti elevii. În manualul „Lecțiuni de aritmetică” pentru clasele III și IV primare, autor prof. Ștefan C. Michailescu, autorizată spre publicare conform ordinului no. 253 din 20 februarie 1885, publicat în Monitorul Oficial, există un întreg capitol dedicat vechilor unități de măsură atât celor de lungime, greutate (masă) precum și unităților monetare [13]. Aplicațiile prezentate sunt concepute astfel încât prin rezolvarea lor, elevii să fie familiarizați cu valorile vechi și noi și cu transformările dintr-o unitate în alta.

5. Calendarul

România a adoptat calendarul gregorian¹² în anul 1919, data de 1 aprilie devenind 14 aprilie. A fost printre ultimele țări care au trecut oficial la adoptarea acestui calendar. Până atunci a fost utilizat calendarul iulian (pe vechi). Diferența dintre ele este de 13 zile acumulate în perioada 1582 – 1919 – 1924. În Transilvania calendarul gregorian a fost introdus în anul 1590 iar în Bucovina în anul 1773 [2, 60, 61].

Ca și în cazul adoptării Sistemului Metric Zecimal procesul de adoptare a calendarului gregorian are propria sa epopee care își așteaptă autorul. O primă încercare de adoptare a calendarului gregorian a fost făcută în decembrie 1863 când, din ordinul ministrului Dimitrie Bolintineanu, a fost

¹² Calendarul gregorian a fost introdus în anul 1582 în urma bulei papale emisă de Papa Grigore al XIII-lea. Până atunci a fost utilizat calendarul iulian introdus de Iulius Cezar în anul 46 î. Hr. care are 365 de zile, împărțite în 12 luni, cu un an bisect adăugat al patru ani. În acest mod diferența dintre anul astronomic și cel calendaristic era de 11 minute conducând la acumularea unei zile în plus la un interval de 128 de ani. Pentru a corecta această diferență și anul calendaristic să fie egal cu anul astronomic în calendarul gregorian s-au introdus două corecții: luna februarie are 28 de zile iar o dată la patru ani 29 de zile (anul bisect) dar suplimentar s-a introdus și regula ca anii divizibili prin 100 să fie ani bisecți doar dacă sunt divizibili și prin 400 (astfel anii 1600 și 2000 au fost ani bisecți iar 1700, 1800 și 1900 nu au fost). În urma corecțiilor introduse de calendarul gregorian diferența dintre anul calendaristic și cel astronomic este de 1 zi la 3300 de ani comparativ cu 1 zi la 128 de ani.

alcătuit un consiliu bisericesc cu scopul de a sprijini introducerea noului calendar pe considerente științifice și economice. Reprezentanții bisericii s-au opus vehement pe motive dogmatice, iar în ianuarie 1864 se alcătuiește o nouă comisie care își începe lucrările la 12 ianuarie și în aceeași zi redactează un raport în care se recunosc argumentele științifice dar se concluzionează că introducerea noului calendar conduce la neorânduiri în administrație [2, 60, 61]. Ca atare se renunță la inițiativă însă ea nu este abandonată, căci realitățile politice, economice și culturale impuneau racordarea la lumea occidentală.

În anul 1900 o comisie formată din N. Coculescu, Spiru Haret, Șt. Hepites, C. Miclescu și Ermil Pangrati, întocmește un raport în favoarea adoptării calendarului gregorian începând cu data de 19 iulie 1900 (stil vechi), dată care urma să devină 1 august 1900 (stil nou). De această dată propunerea a fost blocată și amânată în comisiile de specialitate ale Parlamentului. După greutățile și confuziile întâmpinate de Armata Română în Primul Război și mai ales după Unirea din 1918, problema adoptării aceluiași calendar devine acută și Ministerul de Război impune la nivelul forțelor armate utilizarea calendarului gregorian începând cu data de 1/14 februarie 1919. La 5/18 martie 1919, Consiliul de Miniștri promulgă Decretul Lege nr. 1053 pentru Adoptarea calendarului gregorian pe ziua de 1 aprilie 1919, decret ce a fost publicat în Monitorul Oficial la 6 martie 1919. Biserica Ortodoxă Română a adoptat calendarul gregorian în octombrie 1924, data de 1 octombrie devenind 14 octombrie [2, 60, 61].

În a doua jumătate a secolului al XIX sunt frecvente situațiile în care documentele sunt datate cu ambele date gregorian/iulian. În documentele satului Stroești se observă, cu ocazia demersurilor pentru cumpărarea loturilor moșiei în loturi mici (1881 – 1888) că stroeștenii foloseau în dateare preponderent calendarul pe stil vechi – iulian iar autoritățile centrale de la București calendarul pe stil nou – gregorian. Aceste datări diferite pot cauza confuzii cercetărilor în stabilirea firului temporal al acțiunii.

6. Cunoașterea situației locale

Cunoașterea situației locale, a topografiei terenului și a contextului epocii devin foarte importante pentru înțelegerea fenomenului istoric, mai cu seamă a fenomenului istoric tehnic. De-a lungul timpului, diferite elemente construite sau naturale (drumuri, albia râului, gurile de vărsare ale văilor etc.) și-au schimbat poziția. Aceste schimbări trebuie luate în

considerare când supunem judecății de valoare o anumită perioadă istorică. Astfel, referitor la moșia Stroești:

La 1868, conform planului moșiei Stroești – Argeș, întocmit de ing. Pericle Zeuceanu [51], drumul dinspre Stroești spre Costești Vâlsan urma cursul văii Dadelor, spre râul Vâlsan, pe partea nordică a acesteia, traversând peste râul Vâlsan la nord de gura de vărsare a Văii Mândrii în acesta. Drumul spre Vâlsanești se continua pe actualul amplasament, atingând albia râului Vâlsan în zona de vărsare a Văii Brazilor în râul Vâlsan, apoi mergând pe lângă albia râului, pe partea estică, până în dreptul Mesei de Pământ, unde traversa Vâlsanul ieșind de pe proprietatea Moșiei Stroești. Acest punct este însemnat pe hartă drept Gura Suhatului; moșia Stroești se întindea până la Valea Pivniții, hotarul era albia râului. În culmea Plaiului Oii, moșia Stroești era delimitată de un „moș”. Casele se întindeau de la Valea Prisecii la sud, până la Valea lui Pripici la nord, majoritatea aliniată [21] de-a lungul drumului dar și amplasate în Lacul Mare – vis-a-vis de râpa lui Catran sau în lunca Vâlsanului.

În anul 1886, conform planului [52] moșiei Stroești – Argeș, întocmit de inginerul hotarnic Spiridon Demetrescu, pentru cele două trupuri care urmau să se vândă – Lunca respectiv Suhatul -, drumul de acces dinspre Stroești spre Costești Vâlsan mergea de-a lungul Văii Frumose, trecea pe la nord de moară (aflată aproape pe același amplasament ca astăzi), traversa râul Vâlsan și se continua pe amplasamentul actual al drumului dintre grădinile de Peste Râu până la intrarea în Costești – Vâlsan în punctul Băroaia; pe plan este notat ca șosea și însumează 24 ha 840. Drumul spre Vâlsanești nu mai figurează pe albia râului – este posibil să fi fost distrus de inundațiile Vâlsanului – în schimb apare un drum care urcă spre răsărit de la gura de vărsare a Văii lui Pripici în râul Vâlsan, până la marginea pădurii, în diagonala terenului, ieșind la Valea Dragnii iar apoi urmărind conturul pădurii până la hotarul cu Vâlsaneștii. Acest drum nu apare pe planul parcelării întocmit de același inginerul hotarnic, deși afecta loturile cu numerele 19–24.

La vânzarea în loturi mici a moșiei Stroești în anul 1887 s-au pus în vânzare două trupuri ale acesteia: Lunca și Suhatul. **Lunca** era denumirea generică a terenului aflat peste râul Vâlsan, spre apus, delimitat la sud de vărsarea Văii Frumose în râul Vâlsan (Valea Teascului) și la nord de hotarul cu satul Costești Vâlsan (zona Băroaia). În această parte au fost constituite 18 loturi (de la 1 la 18), lotul nr. 5 fiind situat de-a lungul vărsării

văii Bucura în râul Vâlsan și cumpărat de Ion G. Ciureanu. Loturile numele 11 – 18 sunt situate la extremitatea nordică a acestui trup de pădure și sunt străbătute de un braț (acum secat) al râului Vâlsan care deservea acționarea morii din Costești Vâlsan; aceste porțiuni de teren delimitate la est de râul Vâlsan și la vest de iazul morii (cum apare pe harta întocmită de Spiridon Demetrescu) sunt cunoscute drept terenurile Dintre Gârle. Acest trup de moșie avea terenul cel mai productiv, de aceea arendașul Nicolae Vasilescu a făcut tot ce i-a stat în putință ca să dobândească loturile cu numerele 1–12. **Suhatul** reprezenta denumirea generică pentru tot terenul din partea de est a râului Vâlsan delimitat la sud de Valea Brazilor și la nord de hotarul cu satul Vâlsănești care, la aceea vreme, era pe cursul Văii Pivniții. Delimitarea vestică era pe cursul râului Vâlsan iar cea estică era pe „sub poala pădurii”. În 1886 când s-a întocmit planul [53] de către ing. Spiridon Dumitrescu, drumul actual către Vâlsănești cu ramificația către Costești Vâlsan nu exista – lucrările acestuia au început în 1888 și au fost finalizate în 1898. Acest teren era slab productiv, mai ales cel situat pe terasele secundare și terțiare ale râului Vâlsan, de asemenea în conformitate cu planul întocmit și cu evaluarea cantității de material lemnos existentă pe teren observăm că loturile 19 – 34 erau cele mai împădurite, necesitând muncă asiduă pentru a fi redată agriculturii. Totodată și calitatea ierbii era slab nutritivă, pământul fiind considerat „rece” și greu productiv.

Cunoașterea topografiei și configurației terenului oferă cercetătorului, alături de documentele scrise și planurile sau hărțile întocmite de-a lungul timpului informații relevante pe baza cărora se pot interpreta anumite acțiuni sau documente. Astfel în cazul cumpărării moșiei Costeasca [5, 6, 7, 10, 11] sunt 25 de loturi de teren agricol și 25 de loturi pădure, în afară de proprietatea lui Constantin Costescu, evidențiată separat. Din plan și din legenda sa [54] precum și din documentul de vânzare – cumpărare, la prima vedere, putem calcula drept două trupuri separate; cunoscând topografia terenului și situația proprietarilor la începutul secolului XXI a reieșit că fiecare cumpărător a cumpărat un lot de teren agricol și un lot de pădure, ambele cu același număr. În cazul izlazului Stroești – Argeș, din document nu reiese situația izlazului din Priseaca, Valea Dadelor și Valea Purcăreților – se poate emite ipoteza rezonabilă că acestea au fost incluse în trupurile de izlaz din partea răsăriteană a satului dat fiind că trupul Valea Teascului, conform descrierii hotarelor sale, include tot izlazul de pe partea apuseană a satului de la Valea Radii la hotarul cu Costeștii fără a

detalia denumirile fiecărei poieni în parte. Tot în privința izlazului putem emite, pe baza cunoașterii terenului și a situației în secolulul XX, că în anul 1930, a fost inclusă ca izlaz suprafața tuturor poienilor din Șoptana și nu doar cea de la hotarul cu Mălureni până la Poiana Mare așa cum a fost propunerea inițială [5, 6, 7].

Calitatea și productivitatea terenului conduce la o concluzie interesantă privitoare la Întovărășirea agrozootehnică „30 Decembrie – Drumul Belșugului” din Stroești, deoarece aceștia au înființat întovărășirea pe cel mai slab productiv teren aflat pe raza satului. Întovărășirea agrozootehnică „30 Decembrie – Drumul Belșugului” din Stroești, a luată ființă ca răspuns al locuitorilor la presiunile autorităților bolșevice ale timpului. Inițial stroeștenii au practicat o formă de asociere în care, 28 de familii, au pus în comun 1,79% (8,12 ha) din totalul de teren agricol disponibil pe raza satului (452 ha) și 43 de oi. În anul 1958 se alătură încă 12 familiei iar suprafața de teren crește la 1,9% (8,68 ha) din total. Din ce în ce mai constrânși și condiționați, pe de o parte, dar și atrași de avantajul financiar de a nu plăti cheltuielile, destul de consistente, pentru pășunatul și administrarea oilor din primăvară până la sfârșitul toamnei, precum și de acela al plantării de pomi fructiferi pentru care nu plăteau achiziția ci prestau doar munca necesară, în anii 1959 și 1960, se constată o înscriere masivă, cu suprafețe mici sau neproductive de teren. La finalul anului 1960 erau 323 de familii înscrise care au pus la comun 262 ha reprezentând 57,9% din suprafața totală disponibilă, numărul ovinelor crește la 62. În ultima parte a anului 1960 și în decursul anului 1961 de fac presiuni asupra membrilor întovărășirii ca să se înscrie cu toată suprafața disponibilă, lucru care se întâmplă iar la 31 decembrie 1962 sunt 383 de membri care au pus la comun 482,44 hectare rămânând doar 10 hectare în afara întovărășirii, numărul ovinelor deținute la comun este 164. Este și perioada în care se continuă plantarea pomilor fructiferi atât la Mușcelul Costeștilor cât și pe raza satului Podișoare, Obor și Valea Dadelor. Se observă că și cifrele diferă neexistând coerență între datele raportate anual (suprafața totală disponibilă este ori 452 ori 492,44 ha; numărul familiilor înscrise variază și el la sfârșitul anului 1960 erau 323 iar la sfârșitul anului 1961 se raportează 313 – ori după intrarea în întovărășie nu exista cale de ieșire, nefiind înregistrată nici o cerere de retragere. Aceste diferențe le punem pe seama raportării în funcție de context, a muncii de lămurire duse de organele întovărășirii, precum și pe baza promisiunii stroeștenilor de înscriere și apoi de răzgândire

a acestora – tergiversarea era una din tacticile istorice aplicate de ei. Din acest moment, finalul anului 1962, încep cu adevărat dificultățile: majoritatea familiilor înscrise cu aproape totalul suprafeței de teren sunt obligate să muncească în comun terenul lucru, pe care nu l-au făcut până la acea dată și pe care nu l-au acceptat nici ulterior, preferând munca individuală iar din produsele recoltate să dea întovăraširii 10% – stroeștenii sunt obligați acum să dea zeciuiala din toate produsele lor, fapt pe care l-au refuzat și ocolit trei sute de ani cât au fost pendinte de Mănăstirea Bistrița; trebuie să plătească pentru pășunatul și îngrijirea oilor; trebuie să contribuie cu muncă și bani pentru confecționarea cărămizilor necesare construcției grajdurilor G.A.C. ș.a. Această stare de fapt nu convenea nici lor dar nici autorităților comuniste care arătau că satul nu mai este frunțaș pe raion și că lasă de dorit forma lor de asociere în contextul în care, la 11 decembrie 1960, satele din jur erau colectivizate în proporții ridicate: Mălureni 95%; Nucșoara 81%; Zărnești 72%; Sălătrucu 71%; Vlcele 68%; Cepari 66%. În comuna Stroești, prin cele două întovăraširi (Stroești și Costești – Vâlsan) procentul de cooperativizare era doar 40%. Începând cu anul 1964 devine din ce în ce mai vizibil faptul că stroeștenii nu mai pot continua în același mod activitatea în întovărașire (lucrând terenul individual și figurând doar în acte cu acesta în întovărașire), presiunile se amplifică și în contextul colectivizării satelor învecinate. Ca atare încep vinderea activelor de ovine, a fânului și încearcă lichidarea contului la bancă astfel încât bilanțul să fie aproape de zero. În darea de seamă din decembrie 1965 sunt rediate toate aceste acțiuni, nespecificându-se clar desființarea întovăraširii dar se observă faptul că activitatea ei este mult redusă limitându-se la îngrijirea plantației masive de pomi fructiferi din Muscel, iar celealte active precum circularul sunt date, ulterior, în chirie cooperației. Ceea ce nu știau la acel moment stroeștenii era deznodământul privitor la colectivizarea satului: vor fi alipiți C.A.P. – ului din Vâlsănești ori nu? Neplata de către G.A.C. Vâlsănești, a oilor și a fânului vândute în 1964 de către întovărașire, arată intenția cumpărătorilor de integrare a activității întovăraširii în structura acestuia. Treptat toate activele întovăraširii, cifrate la 15 ianuarie, la suma de 63956 lei și 35 bani, printre care amintim povarna și circularul, sunt preluate de cooperație iar satul este supus regimului cotelor până în anul 1989, rămânând necolektivizat și fiind supus presiunilor pentru a intra în colectiv la începutul anilor '80 și amenințat cu demolarea la sfârșitul anilor '80 ai secolului XX [20, 21, 29 – 49].

7. Documentele de arhivă și mărturiile

Colecția de documente publicate [5, 6, 7] a satului Stroești – Argeș însumează 1077 de documente. Pentru perioada 1500 – 1800 sunt publicate exhaustiv documentele privitoare la sat ce au fost găsite în arhive până în anul 2000. Ulterior anului 1800 au fost publicate selectiv documentele relevante pentru evoluția satului, majoritatea documente de secolul al XIX-lea doar 63 de documente fiind datate în secolul XX. Navigarea în cele trei volume de documente și mărturii privitoare la satul Stroești este necesară pentru întregirea unui episod din istoria sa, așa cum s-a văzut de mai multe ori în studiul de față.

Pentru secolul XX majoritatea surselor sunt surse de arhivă care întregesc istoria satului dar și manuscrise pe baza cărora se conturează episoade importante ale acesteia.

Toate aceste surse primare sunt completate de mărturii orale, înregistrate de autor și care au rol de completare și întregire a tabloului general sau de confruntare cu informațiile provenite din documentele scrise. Istoria orală devine din ce în ce mai importantă în contextul istoric actual, mai ales când obiectul studiului îl reprezintă perioadele de coerciție din secolul XX, când documentele scrise reflectă poziția oficială a autorităților administrative, poziție care, uneori, este în contradicție cu mărturiile și datele biografice ale persoanelor implicate, așa cum am văzut câteva cazuri în lucrarea de față: situația materială a inițiatorilor întovășirii; „donarea” cazanelor de ȕică de către Ana I. Retevoescu și Gheorghe T. Ionescu etc. [55–59].

Cercetătorul avizat trebuie să distingă între cele trei surse primare de documentare – documente publicate, documente de arhivă și mărturii – astfel încât să contureze cât mai fidel situația unei anumite epoci.

Concluzii

Studierea evoluției moșiei Stroești – Argeș în cei 525 de ani de la prima atestare documentară scrisă a permis pe lângă alcătuirea istoriei acesteia – un rezultat notabil și rar întâlnit pentru un sat – formularea unor jaloane în ceea ce privește desfășurarea unor cercetări ulterioare privitoare la evoluția altor localități din Muntenia și Moldova. Acestea sunt: dovezi arheologice; prima atestare documentară scrisă; situația juridică a moșiei – cotropiri, vânzări etc.; aplicarea Regulamentului Organic; aplicarea Legii Rurale din 1864; aplicarea Legii pentru vânzarea unor părți din bunurile

Statului din anul 1881, cu completările aduse prin legea din 1886; cumpărarea de moșii în alte localități; izlazarile; colectivizarea; situația după 1989 și situația actuală.

Pentru domeniul istoriei științei și tehnicii documentarea evoluției moșiei Stroești – Argeș a permis urmărirea apariției și adoptării progresului tehnic de-a lungul a ultimilor 525 de ani precum și a modului de acceptare al acestuia de către locuitorii unui sat românesc din Valahia. Aceștia au fost receptivi la nou și s-au folosit de avantajele evoluției tehnologice și științifice: știința de carte atât în rândul bărbaților cât și al femeilor¹³; redactarea actelor de vânzare – cumpărare, a plângerilor și a foilor de zestre etc.; adoptarea și aplicarea Sistemului Metric Zecimal; utilizarea telegramelor în secolul al XIX-lea; utilizarea presei ca element de crearea a unei presiuni publice (secolul al XIX -lea); adoptarea calendarului gregorian.

Limbajul tehnic al textelor vechi poate fi înțeles pe baza următoarelor elemente: terminologia generală; evoluția numelor persoanelor; hermeneutica; unitățile de măsură și unitățile monetare; calendarul utilizat în epocă; cunoașterea situației locale. Toate aceste elemente trebuie urmărite și luate în considerare pe baza studiilor publicate, a documentelor de arhivă și a mărturiilor orale astfel încât, rezultatul cercetărilor, să să reflecte cât mai fidel perioada studiată.

Pentru reflectarea evoluției domeniului tehnic deosebit de importante sunt comparațiile valorice între diferite perioade de timp. Metoda utilizată în acest caz a fost raportarea prețurilor la cantitatea de aur sau de argint din diferitele monezi aflate în uz. Această metodă a permis emiterea unor judecăți de valoare privitoare la: evoluția valorii proprietății funciare; prețul unor animale și produse de-a lungul timpului; diverse valori financiare ale moșiei (arenda, amanet, venit total, valoare totală etc.) sau ale unor bunuri ale acesteia.

În concluzie metodologia și rezultatele acestui studiu crează noi linii directoare și deschid noi căi de investigare și interpretare în domeniul istoriei științei și tehnicii românești.

¹³ Ilinca Năndrașoia (1782 – 12 decembrie 1872) știa să scrie în anul 1836, înainte în înființarea școlilor la sate (1838). La sfârșitul unui document prin care soțul său Neculae Năndrașu ispravnicul moșiei Stroești o trimite lui Iordache Titopoleos, suptocârmuitorului plășii Argeș, ea scrie, semnează și datează următorul mesaj: "*Cocoane Iordaiche! Vei ști că pentru curci ce ai zis pă dorobanță, bucoros; când o veni dumnealui, le va trimite. Ilinca, <1>836 ghenar 14*" [6].

Lista abrevierilor:

SCSA – Societatea Cultural – Științifică „Stroești – Argeș.

MAT – Ministerul Alimentației și Turismului – gestiona unitățile de producție, vânzare și servire a alimentelor și băuturilor, abrevierea se referă mai ales la unitățile publice care produceau și comercializau băuturile alcoolice.

CAP – Cooperativă Agricolă de Producție

GAC – Gospodărie Agricolă Colectivă

Bibliografie:

- [1] BELDIE, Al. C., 1984. Rarități și endemisme floristice în județul Argeș. Comunicare la A 13 – a Sesiune Științifică de Vară a Societății Cultural – Științifice „Stroești – Argeș”, 28 iulie. În *Dare de Seamă, Proces Verbal nr. 13*, 28 – 29 iulie 1984, pp. 4 și 5.
- [2] BULEI, I., 1984. *Lumea românească la 1900*. Editura Eminescu, București.
- [3] FLANDRIN, PH., 1997. *Les thalers d'argent. Histoire d'une monnaie commune*, Editions du Félin.
- [4] GIOVANNELLI, F., 2013, *Il Fiorino. Storia, aneddoti e curiosità di una grande moneta*, AB Edizioni, Firenze,
- [5] LEONĂCHESCU – NĂNDRAȘU, N., 1971. Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. I (1520 – 1933). Editura LITERA, București.
- [6] LEONĂCHESCU – NĂNDRAȘU, N., 1981. Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. al II-lea. Editura SCRISUL ROMÂNESC. Craiova.
- [7] LEONĂCHESCU – NĂNDRAȘU, N., 2000. Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. al III-lea. Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcesu”, București.
- [8] LEONĂCHESCU, N. P. , IONESCU, G.D., 2003. Unelte de piatră neolitice aflate în bazinul râului Vâlsan, la Stroești – Argeș. În *ARGESIS, Studii și comunicări, Seria Istorie, Vol. XII*, p. 55 – 58 Muzeul Județean Argeș, Pitești.
- [9] LEONĂCHESCU, N. P., 1995. Aplicarea legii rurale din 1864 în Stroești – Argeș. În *ARGESIS, Studii și comunicări, Seria Istorie, Vol. VII.*, pp. 107 – 117, Muzeul Județean Argeș, Pitești.
- [10] LEONĂCHESCU, N. P., 1999. Lichidarea „Treimii proprietății” din Stroești – Argeș. În *ARGESIS, Studii și comunicări, Seria Istorie, Vol. VIII*, pp. 213 – 235, Muzeul Județean Argeș, Pitești.
- [11] LEONĂCHESCU, N. P., 2001. Stroești-Argeș, cinci secole de existență documentară. În *ARGESIS, Seria Istorie, X*, p. 467 – 495, Muzeul Județean Argeș, Pitești.

- [12] LEONĂCHESCU, N., 2007. Premise istorice ale tehnicii moderne românești. Editura AGIR, București.
- [13] MICHAILESCU, ST. C., 1885. Lecțiuni de aritmetică pentru clasele III și IV primare. Editura Librăriei Socecu & Comp., București
- [14] MURGESCU, B., 1996. Circulația monetară în Țările Române în secolul al XVI-lea, Editura Enciclopedică, București.
- [15] NANIA, I., 2000. Legăturile stroeștenilor cu zona istorică Vlașca oglindite în grai. În Stroeștenii, nr. 5, pp. 2 – 3, Societatea Cultural Științifică Stroești -Argeș.
- [16] NÂNDRAȘU, N., 2007. Personalități din Stroești – Argeș. Vol. I. Editura AGIR, București.
- [17] OLĂRESCU, A. M., 2011. Genealogia parțială a familiei OLĂRESCU din Stroești – Argeș. Comunicare la cea de a XXXIX–A Sesiune Științifică Națională „Stroești – Argeș”. Proces verbal din 31 iulie 2011, p. 6.
- [18] OLĂRESCU, A. M., 2012. Spațiul rural construit. Argeș și Muscel. Editura Universității Transilvania din Brașov.
- [19] OLĂRESCU, A. M., 2014. La Masa de Pământ. Întâlniri cu Nicolae P. Leonăchescu. Editura Lux Libris, Brașov.
- [20] OLĂRESCU, A. M., 2021. Eroii din Stroești – Argeș și evoluția familiilor lor timp de un secol: 1918 – 2018. În Studii și Comunicări/DIS, Vol. XIV, pp. 147 –168, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române, Editura Mega, Cluj – Napoca.
- [21] OLĂRESCU, A. M., 2023. Elemente identitare ale satului românesc: materialele și tehnicile de construcție. În Studii și Comunicări/DIS, Vol. XVI, pp. 301 – 409, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române, Editura Mega, Cluj – Napoca.
- [22] OLĂRESCU, A. M., 2025. Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. al IV-lea, mss. 130 pp.
- [23] PAMUK, S., 2000. A Monetary History of the Ottoman Empire, Cambridge University Press.
- [24] SACERDOȚEANU, A., 1974. Toponimie și onomastică pe Valea Vâlsanului, îndeosebi la Stroești – Argeș. Comunicare la A 3 – a Sesiune Științifică de Vară a Societății Cultural – Științifice „Stroești – Argeș”, 28 iulie. În Dare de Seamă, Proces Verbal nr. 3, 27 – 28 iulie 1974, pp. 5.
- [25] SACHELARIE, O., STOICESCU, N. (coord.), 1988, Instituții feudale din țările române. Dicționar, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București,
- [26] TURCU, GH. L., 1960. Sfagnetul de la Lacul cu Ochiu (reg. Argeș). în Comunicările Academiei Republicii Populare Române, Tomul XI, nr. 6 pp. 665 – 673, Editura Academiei Române.

- [27] TURCU, GH. L., 1968. Nardetele din zona deluroasă dintre Argeș și Râul Doamnei. În *Lucrări științifice, Seria A, Agronomie, IX*, Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu, Editura Agrosilvică, p. 332.
- [28] ****, 2009. *Dicționarul explicativ al Limbii Române*.

Documente de arhivă:

- [29] Arhiva SCSSA, Fond întovărășire. Anul 1958. Registrul de corespondență pe anul 1958 și 1959.
- [30] Arhiva SCSSA, Fond întovărășire. Anul 1959. Dosar adevărînte.
- [31] Arhiva SCSSA, Fond întovărășire. Anul 1959. Dosar cereri.
- [32] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1960. Dare de seamă
- [33] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1961. Proces verbal 19 mai 1961.
- [34] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1962. Dare de seamă (tipizat).
- [35] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1963. Dare de seamă.
- [36] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Dare de seamă 28 noiembrie 1965.
- [37] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Proces verbal 30 noiembrie 1964.
- [38] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Tabel cu locuitorii din comuna Stroești, care posedă terenuri în plantația masivă din „Muscel”, 1961.
- [39] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. Proces verbal 1951.
- [40] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. Proces verbal 26 august 1953.
- [41] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. Cerere Ana I. Retevoescu, 9 iunie 1959. Proces verbal 19 iunie 1959.
- [42] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. Cerere Gheoghe T. Ionescu, 3 septembrie 1959. Proces verbal 3 septembrie 1959
- [43] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. 1959.
- [44] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Secția MAT. 1959.
- [45] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Dosar Circular 1962.
- [46] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Dosar Circular 1967.
- [47] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1965. Proces verbal, 28 noiembrie 1965.
- [48] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1965. Dare de seamă a organizației de bază P.C.R. Stroești – Argeș.
- [49] Arhiva SCSSA. Fond întovărășire. Anul 1965. Inventar încheiat la data de 15 ianuarie 1965.

Hărți și planuri:

- [50] Planul lotului nr. 24 din Moșia Stroesci din județul Argeș al lui Nicolae Ion Gaspar lucrat în anu 1887 de Inginer hotar Spiridon (copie în posesia autorului).
- [51] Planul moșii Stroești, proprietatea domanială, Districtul Argeș, Plasa Argeș,

întocmit de ing. Pericle Zeuceanu, la 7 martie 1868. Arhivele Statului București, Ministerul Agriculturii, Reforma Agrară din 1864, mapa 27, f. 105 (copie în posesia autorului).

- [52] Planul moșiei Stroești, proprietatea statului, District Argeșu, Arondisment Argeșu, întocmit în 1886 de ing. Spiridon Demetrescu. Arhivele Statului București, Ministerul Agriculturii, Reforma Agrară din 1864, mapa 27, f. 105 (copie în posesia autorului).
- [53] Planul topografic al parcelărei moșiei Stroești din Județul Argeș ridicat și desemnat de Ingineru Hotarnic Spiridon Demetrescu în anul 1886, Primăria Com. Stroești Jud. Argeș, plan 3071/1907, venit cu adresa nr. 349 din 35 iunie 1909 (copie în posesia autorului).
- [54] Planul moșiei Costeasca proprietatea obștei „Izbânda Țăranilor” din Jud. Argeș, 1912, inginer Mihăilescu Syrius. Biblioteca Academiei Române, Creditul Funciar Rural, Dosar 712, f. 13 (copie în posesia autorului).

Mărturii:

- [55] Nicolae P. Leonăchescu, prof. univ. dr. ing., – 18 martie 2019.
- [56] Marian A. Olărescu, electrician, – iunie 2023; 27 septembrie 2025, 3 octombrie 2025.
- [57] Răducu Florinel Căvescu, inginer, – 27 septembrie 2025.
- [58] Daniela C. Ciureanu (n. Radu), casnică, – 27 septembrie 2025.
- [59] Maria (Tincuța) Retevoescu, învățătoare – martie 2008.

Surse internet:

- [60] Barz, A. D., 2012. O încercare de introducere a calendarului gregorian în timpul domniei lui Cuza. In Bărăganul Ortodox. Web site: <https://www.crestinortodox.ro/istoria-bisericii/o-incercare-introducere-calendarului-gregorian-timpul-domniei-cuza-96340.html>, accesat la data de 10.10.2025.
- [61] Borcea, Șt., 2019. Un secol de la adoptarea calendarului gregorian în România. Cum s-a făcut corespondența dintre datele în stil vechi și cele în stil nou. În Adevărul, web site: <https://adevarul.ro/stiri-locale/focsani/un-secol-de-la-adoptarea-calendarului-gregorian-in-1918044.html>, accesat la data de 10.10.2025.
- [62] Găvan, A., 2024. Aspretele trăiește – Conservarea aspretelui și salvarea sa de la dispariție. Proiect al Fundației Alex Găvan. Web site: <https://aspreteletraieste.ro/>, accesat la data de 29.08.2024.
- [63] ***, 2013. Catalogul habitatelor, speciilor și siturilor Natura 2000 în România. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice – Direcția Generală Protecția Naturii, web site: https://infonatura2000.cndd.ro/documents/Catalog_Infonatura2000.pdf, accesat la data de 29.08.2024.